

УДК 658.7:658.15]:339.13-044.922

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.24.32>**Хацер М.В.**

кандидат економічних наук, доцент,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0080-3578>

Шишкін В.О.

кандидат економічних наук, доцент,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8620-4722>

Khatser Maxim, Shyshkin Viktor
Zaporizhzhia National University

ЛОГІСТИЧНА СИСТЕМА ЯК БАЗОВА ДЕТЕРМІНАНТА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ

THE LOGISTIC SYSTEM AS A BASIC DETERMINANT OF PROFIT FORMATION FOR ENTERPRISES UNDER THE CONDITIONS OF POST-INDUSTRIAL TRANSFORMATION OF INDUSTRY MARKETS

Стаття присвячена формуванню нових наукових рішень щодо дослідження впливу логістичних систем на формування прибутку підприємств в умовах постіндустріальної трансформації, як суб'єктів підприємницької діяльності, так і галузевих ринків. Проведена компаративна оцінка логістичних систем підприємств за індустріальної та постіндустріальної моделей розвитку. Сформоване нове визначення терміну «логістична система підприємства», що враховує перехід підприємства та галузевих ринків на постіндустріальну модель розвитку. Визначено ключові складові логістичних систем підприємств з врахуванням постіндустріальної трансформації галузевих ринків. Досліджено базатеоаспектний зв'язок логістичної системи з прибутком підприємств в умовах постіндустріальної трансформації, як суб'єктів підприємницької діяльності, так і галузевих ринків.

Ключові слова: галузеві ринки, індустріальна модель розвитку, логістична система, постіндустріальна модель розвитку, прибуток.

The article is devoted to developing new scientific approaches to studying the impact of logistics systems on the formation of business profits in the context of post-industrial transformation, both for business entities and industry markets. The scientific and practical necessity of accelerating the transition to a post-industrial model of enterprise logistics systems development has been confirmed. A comparative assessment of enterprise logistics systems under industrial and post-industrial development models has been carried out based on the following criteria: purpose; focus areas; objects; subjects; emphasis; connection with profit; and contribution to profit generation. Based on a comparative assessment of the logistics systems of enterprises under industrial and post-industrial development models, a shift was identified in the level of interconnection between logistics systems and enterprise profits in the context of the post-industrial transformation of business entities and industry markets, where the logistics system serves as the foundation for profit generation. A new definition of the term "enterprise logistics system" has been formulated, taking into account the transition of the enterprise and industry markets to a post-industrial development model. In this context, a company's logistics system is understood as the combination of both external and internal elements integrated into a single whole. Through their interaction, these elements manage and facilitate the physical movement of raw materials, components, and finished goods, as well as the flow of information and financial resources. This system operates based on proper personnel training, the use of innovations, and ESG management, all aimed at ensuring the company's sustainable long-term development by supporting or enhancing its competitiveness and generating adequate profit levels through the achievement of a positive synergistic effect from

the interaction of the logistics system elements. The key components of enterprise logistics systems have been identified, taking into account the post-industrial transformation of industry markets. These components include: personnel, innovation, ESG indicators, digitalization, resilience, and the multidimensional connection to enterprise profitability. The study explores the complex relationship between logistics systems and company profits under the conditions of post-industrial transformation, considering both business entities and industry markets.

Keywords: industry markets, industrial development model, logistics system, post-industrial development model, profit.

Постановка проблеми. Перехід від індустріальної до постіндустріальної економіки призвів до трансформації всіх економічних відносин у економічних системах різного рівня, у тому числі на рівні національних економік та окремих галузевих ринків продукції (робіт, послуг). В цих умовах суттєво змінились умови конкуренції між підприємствами на галузевих ринках, а також детермінанти, що визначають формування фінансових результатів, у першу чергу прибутку, підприємств, які здійснюють виробничо-господарську діяльність на галузевих ринках.

Логістичні проблеми (ЛС), які були викликані пандемією [1], а також трансформацією світових галузевих ринків під впливом наростання турбулентності зовнішньоторгових операцій в межах суттєвих змін імпорتنних тарифів США [2] довели, що логістика та побудова і ефективне функціонування логістичних систем різного рівня, у першу чергу на рівні підприємств, виступають однією з ключових детермінант впливу на формування прибутку суб'єктів підприємницької діяльності в умовах постіндустріального розвитку галузевих ринків.

Для українських підприємств, враховуючи значні логістичні проблеми, які були викликані діями російських військових агресорів, проблематика побудови ефективних логістичних систем є критичною в межах формування прибутку. Також логістичні системи разом з диджиталізацією, управлінням персоналом, екологізацією та соціалізацією входять до базових детермінант забезпечення конкурентоспроможності та прибутковості роботи суб'єктів підприємництва в Україні в межах постіндустріальної трансформації національної економіки та галузевих ринків. Наведене вимагає проведення подальших наукових досліджень щодо розкриття взаємозв'язку та взаємовпливу логістичних систем і прибутку підприємств в Україні в межах переходу галузевих ринків на постіндустріальну модель розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика побудови та забезпечення ефективного функціонування логістичних систем на підприємствах, у тому числі на підприємствах України в умовах війни та постіндустріальної трансформації галузевих ринків, формування прибутку підприємства і визначення взаємозв'язків між логістичними системами та прибутком знаходиться у фокусі наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених.

Дан Х. у своєму дослідженні вказує на тісний взаємозв'язок між прибутком та логістичними системами підприємств, а також визначає вплив логістичних витрат на формування прибутку суб'єктів підприємництва. Окремо досліджуються проблеми взаємовпливу логістичних систем, формування прибутку та конкурентоспроможності підприємств. Акцент робиться на розробці заходів оптимізації логістичних транспортних витрат в межах удосконалення логістичних систем підприємств [3].

Роа А.П., Дж. У. Ескобар, М.П. Монтоя зміщують акценти щодо дослідження логістичних систем у агросектор та компанії з виробництва молока і молочних продуктів. Науковці намагаються зв'язати побудову логістичної системи з прибутковістю діяльності компанії та екологізацією процесів доставки молока до переробників (зменшення викидів вуглецю). При цьому для вирішення практичної задачі вчені використовують методологію FePIA [4].

Хсу Ч.-Х., С.-Ц. Цай, Т.-І. Чжан, Т.-І. Чжан, Ю.-Л. Цзі сконцентрували увагу на ідентифікації ключових факторів побудови логістичних систем в межах переходу від

Індустрії 4.0 до Індустрії 5.0. У дослідженні робиться акцент на розвитку розумної логістики з акцентом на людину центричність, сталий розвиток та стійкість економічних систем різного рівня, у тому числі підприємств [5].

Курбацька Л.М., Кадирус І.Г., Савенко О.А. та Нечипоренко К.В. розкривають взаємозв'язок логістичних систем з забезпеченням стійкого розвитку підприємств. Пропонують заходи удосконалення логістичних систем підприємства для забезпечення принципів стійкого розвитку підприємства. Виділяють у якості одного за напрямів удосконалення логістичних систем підприємства фінансово-стійкий напрям, де ключовим елементом виступає прибуток суб'єкта господарювання [6].

Матвієнко-Біляєва Г.Л. надає теоретичну характеристику логістичній системі підприємства та визначає сутність терміну «логістична система підприємства». Окремо визначаються ознаки та принципи функціонування логістичних систем на підприємства і виділяються ланки логістичних систем. Питання взаємозв'язку між логістичними системами та прибутком підприємства розкривається опосередковано через вплив логістичних систем на діяльність підприємств [7].

Дрогомирецька М.І. та Зоря А.В. розглядають логістичні системи у взаємозв'язку з конкурентоспроможністю підприємств. При цьому зв'язок логістичних систем та прибутку підприємств розглядається опосередковано в межах блоку «Фінанси» при розробці схеми логістичної системи підприємства в умовах здійснення повного циклу обороту засобів виробництва, а також як результат збуту в межах запропонованої авторами інтегрованої моделі функціонування логістичної системи підприємства у зовнішньому середовищі [8].

Судакова О.І., Мокляк М.В. та Хасанова В.О. акцентують увагу на впливі логістичної системи на економічну безпеку підприємств. Автори наукового дослідження розкривають внутрішні протиріччя-загрози безпеці логістичної системи підприємства та їх взаємозв'язок, де одним з блоків визначення загроз виступає блок «Фінанси», що опосередковано пов'язаний з прибутком підприємств [9].

Мельникова К.В. в межах дослідження ефективності логістичних систем підприємств визначає зовнішні та внутрішні фактори впливу, а також наводить формулу розрахунку ефективності діяльності логістичної системи підприємства, де прописує взаємозв'язок логістичної системи з прибутком через результати закупівельної, виробничої, розподільчої, транспортної та складської діяльності, результат системи управління запасами, а також загальні логістичні витрати [10].

Губарев Р.В. розкриває взаємозв'язок логістичної системи та прибутку підприємств в межах аналізу ефективності функціонування логістичного механізму діяльності підприємства. При цьому взаємозв'язок пропонується виявляти на основі запропонованої автором методичної послідовності аналізування логістичного механізму функціонування підприємства (блоки «Віддача інвестицій та ресурсного забезпечення системи логістики» та «Ефективність використання ресурсів») [11].

Відзначаючи суттєвий вклад науковців у дослідження розвитку логістичних систем підприємств, наголошуємо на важливості продовження наукових досліджень саме у контексті виявлення впливу логістичних систем на формування прибутку суб'єктів господарювання в умовах постіндустріального розвитку галузевих ринків продукції (робіт, послуг).

Формулювання цілей статті. Розкрити особливості взаємодії логістичних систем і прибутку, а також впливу логістичних систем на формування прибутку підприємств в умовах постіндустріальної трансформації, як суб'єктів підприємницької діяльності, так і галузевих ринків.

Виклад основного матеріалу. Логістичні системи підприємств мають значний вплив на формування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання. Постіндустріальна трансформація галузевих ринків продукції (робіт, послуг) значно змінила умови конкуренції та вимагає від підприємств пошуку нових шляхів забезпе-

чення/підвищення конкурентоспроможності, де логістичні системи відіграють визначальну роль.

Перехід на постіндустріальну модель розвитку галузевих ринків та підприємств вимагає від суб'єктів господарювання формування нових підходів до побудови логістичних систем, а також визначення їх сутності і впливу на підприємства загалом та їх окремі складові. В цих умовах вважаємо доречним зробити компаративну оцінку логістичних систем підприємств за індустріальної та постіндустріальної моделей розвитку (табл. 1).

Звертаємо увагу на зміну рівня взаємозв'язку логістичних систем та прибутку підприємств в умовах постіндустріальної трансформації суб'єктів господарювання і галузевих ринків (табл. 1), де ЛС виступає як база формування прибутку підприємств.

Враховуючи проведену компаративну оцінку, а також спираючись на напрацювання науковців [7–12], можемо сформувати нове визначення терміну «логістична система підприємства», що буде враховувати перехід підприємства та галузевих ринків на постіндустріальну модель розвитку. Тоді під логістичною системою підприємства слід розуміти: сукупність поєднаних у єдине ціле зовнішніх та внутрішніх по відношенню до підприємства елементів, що в межах взаємодії формують та управляють фізичним рухом сировини, матеріалів, комплектуючих, готової продукції, а також рухом інформації та фінансових ресурсів на основі відповідної підготовки персоналу, використання інновацій, ESG-управління для забезпечення стійкого довгострокового розвитку підприємства на базі підтримки/підвищення його конкурентоспроможності, формування адекватних розмірів прибутку за рахунок досягнення позитивного синергетичного ефекту від взаємодії елементів ЛС.

Таблиця 1

Компаративна оцінка логістичних систем підприємств за індустріальної та постіндустріальної моделей розвитку

Ознака	Індустріальна модель розвитку	Постіндустріальна модель розвитку
Мета	Забезпечення ефективного виробничого та збутового процесів	Забезпечення стійкого довгострокового розвитку фінансово-господарської діяльності
Акценти	Ефективність логістичних операцій та логістичні витрати	Ефективність фінансово-господарської діяльності, конкурентоспроможність підприємства та продукції
Об'єкти	Фізичний рух матеріалів, компонентів та продукції	Фізичний рух матеріалів, компонентів та продукції, інформаційні та фінансові потоки
Суб'єкти	Менеджмент та логістичні служби підприємства, контрагенти	Менеджмент та логістичні служби підприємства, контрагенти, суспільство, державні та муніципальні інститути, галузеві ринки, конкуренти, домашні господарства
Фокус	Час, витрати та задоволення потреб виробничих підрозділів та споживачів	Час, витрати, задоволення потреб виробничих підрозділів та споживачів, інновації, ESG-управління
Зв'язок з прибутком	Двосторонній зв'язок через логістичні витрати та інвестиції на розвиток логістичної системи	Багатосторонній через взаємний вплив на різні складові управлінської та виробничої систем підприємства.
Внесок у формування прибутку	Обмежений через постачання та збут	Критичний через забезпечення ефективного функціонування фінансово-господарської системи підприємства

Джерело: сформовано авторами на основі [3–6; 12; 13]

Вважаємо доречним розкрити ключові складові логістичних систем підприємств з врахуванням постіндустріальної трансформації галузевих ринків:

1. Персонал, що підготовлений в межах сформованих інклюзивних освітньо-професійних програм і має сукупність сучасних професійних компетенцій, які дозволяють найбільш ефективно виконувати виробничі (логістичні) завдання.

2. Інновації, які розробляються і реалізуються у всіх елементах логістичних систем з акцентом на підвищення ефективності функціонування, як окремих елементів, так і ЛС загалом.

3. ESG-показники, використання яких дозволить підвищити рівень екологізації та соціалізації, як ЛС, так і підприємства взагалі, а також підвищити якість корпоративного управління на підприємстві.

4. Диджиталізація, що дозволить оптимізувати витрати логістичною системою ресурсів, у тому числі фінансових, а також зменшити часові витрати на забезпечення фізичного руху сировини, матеріалів, комплектуючих, готової продукції, а також руху інформації та фінансових ресурсів.

5. Резильентність, яка дозволить підвищити стійкість логістичної системи до негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, шоків та турбулентності галузевих ринків.

6. Багатоаспектний зв'язок з прибутком підприємств, де саме логістична система виступає базою для отримання конкурентних переваг і збільшення рівня задоволеності споживачів, і, як наслідок, зростання прибутків суб'єктів підприємницької діяльності. З іншої сторони зростання прибутку дозволяє здійснювати більші інвестиції в удосконалення логістичної системи підприємств (рис. 1).

Враховуючи наведене на рисунку 1, можемо зазначити, що прибуток також визначає рівень переходу підприємства та логістичної системи суб'єкта господарювання на постіндустріальну модель розвитку і ефективність запровадження у логістичну систему підприємства інновацій, розвитку диджиталізації, соціалізації та екологізації,

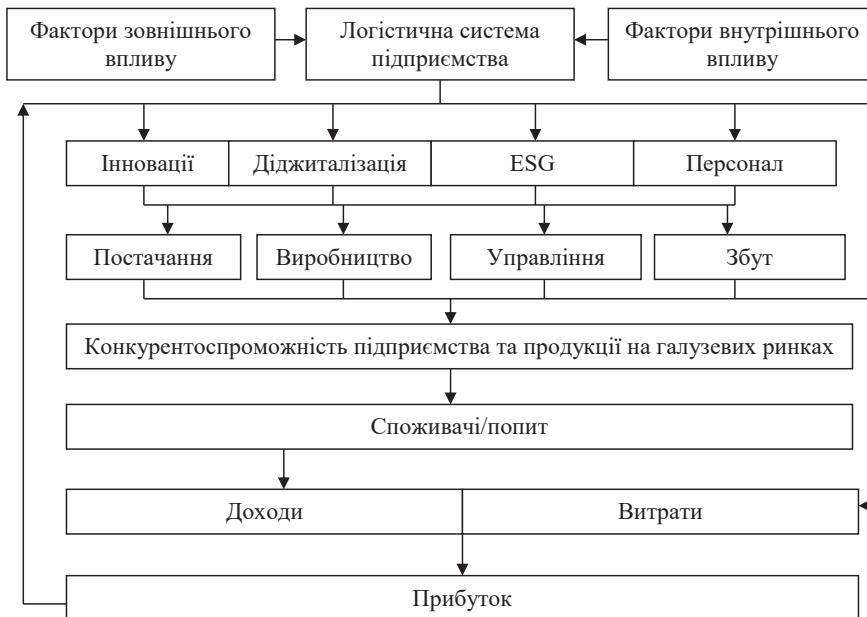


Рис. 1. Багатоаспектний зв'язок логістичної системи з прибутком підприємств

Джерело: сформовано авторами

а також якість інтеграції логістичної системи у корпоративне управління та рівень підготовки персоналу.

Відмічаємо зростання зв'язку логістичних систем та прибутку підприємств в межах переходу на постіндустріальну модель розвитку, як самих суб'єктів підприємницької діяльності, так і галузевих ринків. Наголошуємо на визначальній ролі логістичних систем у процесі формування прибутку підприємств в умовах постіндустріальної трансформації галузевих ринків.

Висновки. Перехід на постіндустріальну модель розвитку суб'єктів господарювання та галузевих ринків збільшує роль логістичних систем у формуванні прибутку підприємств. Наведена ситуація вимагає активізації наукових зусиль щодо деталізації зв'язків між логістичною системою та прибутком підприємств.

Проведене дослідження дозволило розкрити особливості взаємодії логістичних систем і прибутку, а також впливу логістичних систем на формування прибутку підприємств в умовах постіндустріальної трансформації, як суб'єктів підприємницької діяльності, так і галузевих ринків.

Перспективи подальших досліджень на основі і з використанням наукових результатів проведеного дослідження, полягають у розкритті особливостей розвитку логістичних систем в межах постіндустріальної трансформації економічних відносин.

Список використаних джерел:

1. Li Z., Gu W., Meng Q. The impact of COVID-19 on logistics and coping strategies : A literature review. *Regional Science Policy & Practice*. 2023. Volume 15. Issue 8. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1757780223007692> (дата звернення: 09.06.2025).
2. Conteduca F.P., Mancini M., Borin A. Roaring tariffs : The global impact of the 2025 US trade war. *VoxEU*. 2025. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/roaring-tariffs-global-impact-2025-us-trade-war> (дата звернення: 09.06.2025).
3. Dan H. Research on the Problems of Enterprise Logistics Transportation Cost Management and Optimization Countermeasures. *SHS Web of Conferences*. 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/364951130_Research_on_the_Problems_of_Enterprise_Logistics_Transportation_Cost_Management_and_Optimization_Countermeasures (дата звернення: 09.06.2025).
4. Roa A.P., Escobar J.W., Montoya M.P. Robust design of a logistics system using FePIA procedure and analysis of trade-offs between CO2 emissions and net present value. *Heliyon*. 2023. Volume 9. Issue 8. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844023056529> (дата звернення: 09.06.2025).
5. Hsu C.-H., Cai X.-Q., Zhang T.-Y., Ji Y.-L. Smart Logistics Facing Industry 5.0 : Research on Key Enablers and Strategic Roadmap. *Sustainability*. 2024. № 16 (21). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/16/21/9183> (дата звернення: 09.06.2025).
6. Курбачька Л.М., Кадирус І.Г., Савенко О.А., Нечипоренко К.В. Удосконалення логістичних систем для забезпечення принципів стійкого розвитку підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 7–8. С. 60–66.
7. Матвієнко-Біляєва Г.Л. Логістична система підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 41. С. 108–111.
8. Дрогомирецька М.І., Зоря А.В. Інтегрована логістична система як основа підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск 6. С. 134–139.
9. Судакова О.І., Мокляк М.В., Хасанова В.О. Логістична система підприємства як організаційна основа підвищення економічної безпеки його розвитку. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Випуск 6 (11). С. 296–302.
10. Мельникова К.В. Ефективність діяльності логістичних систем. *Бізнес Інформ*. 2021. № 12. С. 283–287.
11. Губарев Р.В. Аналіз ефективності функціонування логістичного механізму діяльності підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2024. Випуск 32. С. 200–205.
12. Васильєв О.Л. Проектування логістичних систем : Конспект лекцій. Харків : УкрДУЗТ, 2019. 34 с.

13. Shyshkin V., Nikolayevska A. Design of logistics systems as a composition of effective functioning of enterprise. *Management and entrepreneurship : trends of development*. 2019. № 3(09). С. 107–116.

References:

1. Li, Z., Gu, W., Meng, Q. (2023). The impact of COVID-19 on logistics and coping strategies : A literature review. *Regional Science Policy & Practice*. Volume 15, Issue 8. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1757780223007692> (accessed June 9, 2025).
2. Conteduca, F.P., Mancini, M., Borin, A. (2025). Roaring tariffs : The global impact of the 2025 US trade war. *VoxEU*. Available at: <https://cepr.org/voxeu/columns/roaring-tariffs-global-impact-2025-us-trade-war> (accessed June 9, 2025).
3. Dan, H. (2022). Research on the Problems of Enterprise Logistics Transportation Cost Management and Optimization Countermeasures. *SHS Web of Conferences*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/364951130_Research_on_the_Problems_of_Enterprise_Logistics_Transportation_Cost_Management_and_Optimization_Countermeasures (accessed June 9, 2025).
4. Roa, A.P., Escobar, J.W., Montoya, M.P. (2023). Robust design of a logistics system using FePIA procedure and analysis of trade-offs between CO2 emissions and net present value. *Heliyon*, Volume 9, Issue 8. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844023056529> (accessed June 9, 2025).
5. Hsu, C.-H., Cai, X.-Q., Zhang, T.-Y., Ji, Y.-L. (2024). Smart Logistics Facing Industry 5.0 : Research on Key Enablers and Strategic Roadmap. *Sustainability*, no. 16 (21). Available at: <https://www.mdpi.com/2071-1050/16/21/9183> (accessed June 9, 2025).
6. Kurbatska, L.M., Kadyrus, I.H., Savenko, O.A., Nechyporenko, K.V. (2021). Udoshkonalennia lohistychnykh system dlia zabezpechennia pryntsyipiv stiikoho rozvytku pidpriemstva [Improvement of logistics systems to ensure the principles of sustainable enterprise development]. *Ahrosvit – Agrosvit*. Volume 7–8, pp. 60–66. (in Ukrainian).
7. Matvienko-Biliaieva, H.L. (2020). Lohistychna systema pidpriemstva [Enterprise logistics system]. *Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, Volume 41, pp. 108–111. (in Ukrainian).
8. Drohomyska, M.I., Zoria, A.V. (2016). Intehrovana lohistychna systema yak osnova pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva [Integrated logistics system as a basis for enhancing the competitiveness of an enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, Volume 6, pp. 134–139. (in Ukrainian).
9. Sudakova, O.I., Mokliak, M.V., Khasanova, V.O. (2018). Lohistychna systema pidpriemstva yak orhanizatsiina osnova pidvyshchennia ekonomichnoi bezpeky yoho rozvytku [The logistic system of the enterprise as an organizational basis for increasing economic safety of its development]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk – Pryazovskyi economic herald*, Volume 6 (11), pp. 296–302. (in Ukrainian).
10. Melnykova, K.V. (2021). Efektyvnist diialnosti lohistychnykh system [Efficiency of Logistic Systems]. *Biznes Inform – Business Inform*, Volume 12, pp. 283–287. (in Ukrainian).
11. Hubariyev, R.V. (2024). Analiz efektyvnosti funktsionuvannia lohistychnoho mekhanizmu diialnosti pidpriemstva [Analysis of the efficiency of functioning of the logistics mechanism of the enterprise's activities]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and Innovation*, Volume 32, pp. 200–205. (in Ukrainian).
12. Vasyliov O.L. (2019). *Proektuvannia lohistychnykh system : Konspekt lektsii [Logistics Systems Design: Lecture Notes]*. Kharkiv : UkrDUZT, 34 p. (in Ukrainian).
13. Shyshkin, V. and Nikolayevska, A. (2019). Design of logistics systems as a composition of effective functioning of enterprise. *Management and entrepreneurship : trends of development*, Volume 3 (09), pp. 107–116.